

EUROOPAN PARLAMENTTI

2004

2009

Talous- ja raha-asioiden valiokunta

VÄLIAIKAINEN
2004/0203(COD)

28.4.2005

LAUSUNTOLUONNOS

talous- ja raha-asioiden valiokunnalta

oikeudellisten asioiden valiokunnalle

ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi mallien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 98/71/EY muuttamiseksi (KOM(2004)0582 – C6-0119/2004 – 2004/0203(COD))

Valmistelija: Wolf Klinz

PA_Leg

LYHYT PERUSTELU

Tausta

Direktiivi 98/71/EY koskee mallien oikeudellista suojaa. Malleja koskevan lain tavoitteena on suojella tuotteen ulkoasua, ulkopuolta ja näkyvää muotoa. Tässä yhteydessä suojan olisi annettava yksinoikeus uudelle ja alkuperäiselle muotoilulle ja palkittava mallin luoja henkinen työ.

14 artikla koskee moniosaisen tuotteen korjausta. Se oli laatimisestaan lähtien luonteeltaan vain väliaikainen. Jäsenvaltioiden on pidettävä voimassa nykyinen mallien suojaa koskeva lainsäädäntönsä – mikä tarkoittaa mallien suojaa tai vapaita markkinoita (eli ei mallien suojaa) – kunnes tätä direktiiviä muutetaan. Jäsenvaltioiden on muutettava lainsäädäntöään vain, jos ne vapauttavat markkinoita (*freeze plus* -ratkaisu).

15 jäsenvaltiota (Itävalta, Tanska, Suomi, Ranska, Saksa, Portugali, Ruotsi, Kypros, Tšekin tasavalta, Viro, Liettua, Malta, Puola, Slovakia ja Slovenia) on suojannut markkinat, 9 jäsenvaltiota (Belgia, Irlanti, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Espanja, Yhdistynyt kuningaskunta, Unkari ja Latvia) ovat vapauttaneet markkinat ja Kreikassa on määräaikainen suoja.

Tämä säännös oli unionin laajuisen vapauttamisen vastustajien ja kannattajien kompromissi, mutta sitä ei ollut tarkoitettu pitkän aikavälin ratkaisuksi.

Komission ehdotus

Komissio on nyt ehdottanut varaosien jälkimarkkinoiden liberalisointia. Siten mallisuoja ei koskisi moniosaisen tuotteen osaa, jota käytetään tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi. Liberalisointia on ehdotettu sillä ehdolla, että jäsenvaltiot varmistavat tiedottamisen varaosien alkuperästä kuluttajille, niin että nämä voivat päättää haluavatko ostaa autonvalmistajan, alkuperäisosien toimittajan vai riippumattoman toimittajan varaosan.

Jäsenvaltioiden on mukautettava kansallista lainsäädäntöään, niin että se tulee voimaan viimeistään kaksi vuotta direktiiviehdotuksen hyväksymisen jälkeen.

Tiedot

Direktiiviehdotuksen soveltamisala

Direktiiviehdotus koskee vain näkyviä "täysin sopivia" moniosaisten tuotteiden varaosia (korinosia). Vaikka direktiiviehdotus vaikuttaa oleellisesti kaikkiin aloihin, joilla moniosaisten tuotteiden näkyviä osia vaihdetaan ja korjataan, se koskee pääasiassa autojen jälkimarkkinoita ja sillä on vain vähäinen vaikutus muihin markkinoihin, kuten saniteettilaitteiden, rannekellojen, moottoripyörien ja kodinkoneiden markkinoihin. Näiden muiden alojen tietoja on vaikea määrittää ja vaikutukset kohdistuvat enimmäkseen kyseisten markkinoiden ylellisyystuotteisiin; asiantuntijat ovat samaa mieltä siitä, että vain autojen

jälkimarkkinat ovat merkittävät ja siksi vaikutus niihin on ratkaiseva. Erityisesti direktiiviehdotus koskee runkopeltejä, laseja ja valaisimia. Kyseisten varaosien ostamiseen käytetään vuosittain 9–11 miljardia euroa. Tietty korjauksen ja vaihdon vähimmäiskysyntä on välttämätöntä, jotta varaosavalmistajien toiminta on kannattavaa. Siksi varaosien tarjoaminen on kannattavaa vain tietyn volyymin autoille. Markkinat ovat kuitenkin useita miljardeja euroja.

Direktiiviehdotuksen mahdollisia etuja ja haittoja

Hinnat:

Markkinoilla, joilla on mallisuoja, monopolistinen hinnoittelujärjestelmä voi nostaa varaosien hinnat liian korkeiksi. Liberalisoidut markkinat tarjoavat enemmän valinnanvaraa ja nostavat alhaisempien hintojen todennäköisyyttä. Eräessä tutkimuksessa on osoitettu, että 10 varaosaa 11:sta on kalliimpia suojatuilla markkinoilla kuin liberalisoiduilla markkinoilla. Lisäksi esimerkiksi autonvalmistajan etulokasuojan hinta voi olla yli 200 prosenttia korkeampi kuin se on vapailla markkinoilla.

Innovointi:

Liberalisointi ei vaikuta innovointiin kielteisesti. Innovointi luodaan kilpailulla ensimarkkinoilla. Automallin luomisen päätavoite on varmistaa automerkin ainutlaatuisuus merkin markkina-aseman puolustamiseksi. Uuden auton malli on ratkaiseva kuluttajan ostopäätöksen kannalta sekä perusta menestykselle myynnille, mutta malli ei vaikuta kuluttajan käyttäytymiseen jälkimarkkinoilla.

Työllisyys:

Matalan kustannustason maiden riippumattomilta valmistajilta puuttuu usein tekninen osaaminen osien tuottamiseksi Euroopan markkinoilla vaadittavalla laatutasolla. Autonvalmistajat teettävät työtä ulkomailla mieluiten itse ulkoistaessaan ja siirtäessään varaosien tuotantoa tuodakseen ne myöhemmin EU:hun. Sitä vastoin pk-yritykset voivat EU:ssa taata paremmin työpaikat omilla markkinoillaan. Pk-yritykset kärsivät tällä hetkellä yhdenmukaistamisen puutteesta EU:ssa ja hyötyvät liberalisoinnista. Lisäksi kaikki toimittajat hyötyvät markkinoiden avautumisesta, kun muiden kuin EU-autojen varaosien tuotanto sallitaan. Tällä hetkellä 15 prosenttia EU:ssa käyttöön otettavista autoista tuodaan ulkomailta (esimerkiksi Japanista, Koreasta ja Yhdysvalloista) ja kaikki EU:n ulkopuoliset autonvalmistajat ovat rekisteröineet autonosien malleja EU:ssa.

Turvallisuus:

Mallisuojakysymys ei koske turvallisuutta. Mallisuojan myöntäminen ei sisällä turvallisuustestejä. Turvallisuus kuuluu sen sijaan tyyppihyväksyntäjärjestelmän piiriin samojen osien osalta ja sitä voidaan laajentaa kaikkiin muihin osiin uudella EU-lainsäädännöllä.

Kilpailu:

Suojatuilla markkinoilla ei ole kilpailua. Kuluttajien on ostettava varaosat autonvalmistajalta. He voivat saada joitakin varaosia alkuperäisosien toimittajilta, vaikka tämä on mahdollista vain joidenkin suurten ja vahvojen alkuperäisosien toimittajien tuotteiden osalta. Euroopan sisämarkkinoita ei ole ja kansallisilla suojatuilla markkinoilla eri varaosat on todellisuudessa suojattu eri asteisesti. Markkinoiden vapauttaminen tarkoittaisi niiden avaamista kilpailulle.

Kilpailu ei ole vain hintakilpailua, vaan se koskee myös muita tekijöitä, kuten tuotteiden laatua ja mainetta. Liberalisoiduilla markkinoillakin autonvalmistajien ja alkuperäisosien tuottajien markkinaosuus säilyy korkeana, esimerkiksi Yhdysvalloissa riippumattomien valmistajien runkopellit ovat saavuttaneet vain 15 prosentin markkinaosuuden.

Johtopäätökset

Esittelijänne haluaa ilmaista vahvan tukensa komission ehdotukselle.

Ei ole tyydyttävää, että meillä on uusien autojen sisämarkkinat, muttei varaosien sisämarkkinoita.

Varaosien jälkimarkkinoiden liberalisointi johtaa kilpailun lisääntymiseen ja kehittää sisämarkkinoita. Hinnoista tulee joustavampia.

Se ei vaikuta innovointiin kielteisesti. Itse asiassa innovointi voi lisääntyä, koska autonvalmistajilla on tapana suunnitella tuotteidensa osat niin, että riippumattomien toimittajien on vaikea valmistaa kyseisiä osia. Esittelijänne tukee vaatimusta teollis- ja tekijänoikeudesta, mutta meidän mielestämme se ei ole este kyseisten markkinoiden vapauttamiselle. Lisäksi on huomattavaa, että on olemassa vain yksi tapaus, jossa autonvalmistaja on haastanut toisen autonvalmistajan oikeuteen mallin kopioimisesta ensimarkkinoilla, vaikka jotkut mallit muistuttavat toisiaan erittäin paljon.

Pk-yritykset hyötyvät liberalisoinnista. Liberalisoinnilla on myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen EU:ssa, ja lopulta yksittäinen kuluttaja saa valinnanvapauden ja hyväksynee valintaa koskevan vastuun.

Varaosien jälkimarkkinoiden liberalisointi on oikea tie eteenpäin. Vaikka EU:n kaikki markkinat vapautettaisiin, toivottuja yhdenvertaisia mahdollisuuksia voisi vääristää se, että vakuutuksissa sovelletaan eri ehtoja eri jäsenvaltioissa. Esimerkiksi se, ettei loppukäyttäjä osta autonvalmistajan tarjoamia alkuperäisiä varaosia, voisi onnettomuustapauksessa vaikuttaa korvausvastuuseen loppukäyttäjän kannalta epäedullisesti. Siksi komission olisi käynnistettävä tutkimus, jossa analysoidaan nykyinen tilanne, jotta voitaisiin ehdottaa tarvittavia toimia tilanteen ratkaisemiseksi.

TARKISTUKSET

Talous- ja raha-asioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa oikeudellisten asioiden valiokuntaa sisällyttämään mietintöönsä seuraavat tarkistukset:

Komission teksti¹

Parlamentin tarkistukset

Tarkistus 1 Johdanto-osan kappale 1

(1) Mallisuojan ainoana tarkoituksena on myöntää yksinoikeus tuotteen ulkoasuun, ei monopolia itse tuotteeseen. Jos suoja annetaan mallille, jolle ei ole käyttökelpoista vaihtoehtoa, tuloksena on tosiasiallinen monopoli tuotteeseen. Tällaista suojaa voitaisiin pitää lähes mallisuojajärjestelmän väärinkäyttönä. Kun kolmansilla osapuolilla on mahdollisuus valmistaa ja toimittaa varaosia, kilpailu pysyy yllä. Jos mallisuoja taas ulotetaan varaosiin, nämä kolmannet osapuolet loukkaisivat mallisuojan haltijan oikeuksia, kilpailu häviäisi ja mallisuojan haltija saisi tosiasiallisen monopolin tuotteeseensa.

(1) Mallisuojan ainoana tarkoituksena on myöntää yksinoikeus tuotteen ulkoasuun, ei monopolia itse tuotteeseen. Jos suoja annetaan mallille, jolle ei ole käyttökelpoista vaihtoehtoa, tuloksena on tosiasiallinen monopoli tuotteeseen. Tällaista suojaa voitaisiin pitää lähes mallisuojajärjestelmän väärinkäyttönä. Kun kolmansilla osapuolilla on mahdollisuus valmistaa ja toimittaa varaosia **korjaustarkoituksiin**, kilpailu pysyy yllä. Jos mallisuoja taas ulotetaan varaosiin, nämä kolmannet osapuolet loukkaisivat mallisuojan haltijan oikeuksia, kilpailu häviäisi ja mallisuojan haltija saisi tosiasiallisen monopolin tuotteeseensa.

Perustelu

On tehtävä selväksi, että mallin oikeudellisen suojan tavoitetta sovelletaan ainoastaan varaosiin, joita tarvitaan aiemmin vaurioituneen osan korjaamiseen.

Tarkistus 2 Johdanto-osan kappale 1 a (uusi)

(1a) katsoo, että vahingoittuneen moniosaisen tuotteen varaosien vaihtamisen tavoitteena on palauttaa alkuperäinen ulkoasu; tämä pitäisi erottaa varaosien vaihtamisesta pelkästään esteettisistä tai koristeellisista syistä.

¹ Ei vielä julkaistu EUVL:ssä.

Perustelu

Valmistelijan mielestä on tehtävä selväksi, että moniosaisen tuotteen varaosien vaihtaminen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi merkitsee sitä, että on tapahtunut vahinko, ja siten velvollisuutta palauttaa osa alkuperäiseen ulkoasuunsa sen perusluonteen ja tarkoituksen säilyttämiseksi. Se on eri asia kuin varaosan vaihtaminen toiseen muista kuin korjaukseen liittyvistä syistä.

Tarkistus 3

1 artikla

14 artiklan 1 kohta (direktiivi 98/71/EY)

1. Mallisuoja ei myönnetä mallille, joka sisältyy moniosaisen tuotteen osaan, jota käytetään tämän direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

1. Mallisuoja ei myönnetä mallille, joka sisältyy moniosaisen tuotteen **"täysin sopivaan"** osaan, jota käytetään tämän direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla kyseisen moniosaisen tuotteen korjaamiseen sen alkuperäisen ulkoasun palauttamiseksi.

Perustelu

On tarpeen korostaa, että vain moniosaisen tuotteen näkyvät korinosat, niin kutsutut "täysin sopivat" osat ovat

Tarkistus 4

1 a artikla (uusi)

Komission on käynnistettävä tutkimus, jossa selvitetään ovatko mahdollisuudet yhdenvertaiset, vaikka loppukäyttäjien vakuutusehdot voivat aiheuttaa huomattavan eritasoisia korvausvastuita onnettomuustapauksessa, joka aiheutuu käytetyn varaosan tyypistä. Tarpeen vaatiessa komission on ehdotettava toimia yhdenvertaisten mahdollisuuksien takaamiseksi.

Perustelu

Vaikka kaikki EU:n markkinat vapautettaisiin, erilaiset vakuutusehdot voisivat vääristää yhdenvertaisia mahdollisuuksia. Esimerkiksi se, ettei loppukäyttäjä osta autonvalmistajan tai alkuperäisosien toimittajan varaosia, voisi onnettomuustapauksessa vaikuttaa korvausvastuuseen loppukäyttäjän kannalta epäedullisesti. Siksi komission olisi analysoitava tilanne tutkimuksen avulla ja tarpeen vaatiessa ehdotettava toimia yhdenvertaisten

mahdollisuuksien takaamiseksi.